

Remissyttrande: Omställningsstudiestöd – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden

Finansförbundet är Sveriges största fackliga organisation inom bank- och finansbranschen och har omkring 32 000 medlemmar. Förbundet är medlem i TCO men inte i PTK.

Finansförbundet är inledningsvis starkt kritiska till processen som ledde fram till förändringsförslagen som presenteras i Ds 2021:16, 2021:17 och 2021:18. Via hot om annan ändrad lagstiftning innebärandes ett kraftigt försämrat anställningsskydd i Sverige har regeringen gett några av Sveriges arbetsmarknadsparter i uppdrag att komma överens om en förändrad arbetsmarknadslagstiftning som ska gälla på hela den svenska arbetsmarknaden.

Finansförbundet är inte part i överenskommelsen som träffades mellan Svenskt Näringsliv, PTK, IF Metall och Svenska Kommunalarbetsareförbundet. Likväl påverkas vi, självklart, av den föreslagna nya lagstiftningen. Förslag som för övrigt i många fall försöker lösa problem som inte finns inom Finansförbundets organisationsområde.

Finansförbundet har ingen anledning att kritisera överenskommelsen mellan ovan angivna parter som sådan då den var resultatet av parternas förhandlingar. Regeringens agerande har dock varit ett ingrepp i den svenska partsmodellen och förtjänar därför kritik. Särskilt bekymmersamt är regeringens bristande respekt för hur förslagen påverkar arbetsmarknadsparter som inte är en del av ovan nämnda överenskommelse.

Vad gäller förslagen i Ds 2021:18 är Finansförbundet i huvudsak positiva till att införa ett omställningsstudiestöd i syfte att öka omställningsförmågan och anställningsbarheten på svensk arbetsmarknad. Finansförbundet har dock följande önskemål på tillägg och ändringar i den föreslagna lagstiftningen i syfte att öka tryggheten och rörligheten på arbetsmarknaden för den som vill byta jobb och/eller bransch.

Inte tillräckligt med ett tak på 4,5 inkomstbasbelopp

Som det nuvarande förslaget är utformat kommer studiebidraget att ersätta 80 procent av den minskade arbetsinkomsten upp till ett tak på 4,5 inkomstbasbelopp per år. Därutöver ska individen ha rätt att ta studielån, där beloppet motsvarar det nuvarande studiemedelssystemets grund- och tillägglån.

Att arbetstagare får behålla 80 procent av sin lön genom studiebidraget låter förmånligt till en början men visar sig vara desto mindre fördelaktigt efter ett enkelt räkneexempel. Ett tak på 4,5 inkomstbasbelopp motsvarar en årslön på 306 900 kr, vilket är detsamma som en månadslön på 25 575 kr före skatt.

Medellönen i Sverige förra året (2020) var 36 100 kr i månaden enligt statistiska centralbyrån. Samtliga yrkeskategorier är medräknade och inte enbart tjänstemän i privat sektor som ofta ligger på en betydligt högre lönenivå än andra yrkeskategorier.

Det låga ersättningstaket gör att flertalet anställda som kommer att studera genom omställningsstudiestödet får betydligt lägre ersättning än 80 procent av förlorad arbetsinkomst. Om studiestödet ska vara en attraktiv och tänkbar möjlighet för anställda inom bank- och finansbranschen behöver ersättningstaket höjas betydligt.

Behöver bank- och finans ett omställningsstudiestöd?

Bank- och finans är en bransch i ständig rörelse. Det ställs stora krav på de anställdas förmåga att tillgodogöra sig nytt kunnande och ny kompetens, både i syfte att säkerställa en välfungerande finansbransch samt att bibehålla den egna anställningsbarheten. Kompetensutveckling handlar primärt om möjligheterna för de anställda att klara arbetet idag men också om att förbereda sig för kommande arbetsuppgifter.

Bank- och finansbranschen har, tillsammans med försäkringsbranschen, landets lägsta arbetslöshet. Inom bank- och finans är trycket högt på kompetensutveckling i form av inläsning inför olika licensieringar och när nya direktiv, föreskrifter och lagar ska implementeras.

Behovet av ytterligare utbildning i form av ett omställningsstudiestöd borde inte vara lika omfattande för finansbranschen, jämfört med branscher med hög arbetslöshet och låg grad av kompetensutveckling.

Möjlighet till studier för dem som inte får kompetensutveckling på jobbet

Det kan finnas grupper av anställda inom finansbranschen där omställningsstudiestödet kan spela en viktig roll. Men för att studiestödet ska vara ett ekonomiskt hållbart alternativ för Finansförbundets medlemmar behöver taket höjas, för att kompensera för en större del av den förlorade arbetsinkomsten.

Höj taket i arbetslöshetsförsäkringen

Finansförbundet önskar att taket på arbetslöshetsförsäkringen höjs för att öka tryggheten och möjligheten till omställning för den som vill byta jobb och/eller bransch. Arbetslöshetsförsäkringen ersätter upp till 80 procent av den tidigare lönen vid arbetslöshet, men det nuvarande taket gör att ersättningen som högst kan vara 26 400 kr per månad före skatt. Det är nästan 10 000 kr lägre än medelinkomsten per månad i Sverige och flera tjänstemannagrupper inom privat sektor tjänar betydligt mera än så.

Ett ytterligare skäl till att höja taket i arbetslöshetsförsäkringen är förslaget i Ds 2021:17 om att en anställning ska upphöra vid uppsägningstidens slut, även om en uppsägning ogiltigförklaras. I praktiken innebär det att lönekostnader vid tvister flyttas från arbetsgivare till individ och i förekommande fall a-kassa, fackförbund och omställningsorganisation.

För Finansförbundet innebär det att förbundets kostnader lär öka, då kostnadsförskjutningen från arbetsgivare till individ belastar förbundets inkomstförsäkring. En höjning av ersättningstaket i arbetslöshetsförsäkringen skulle medföra en lägre kostnadsökning i inkomstförsäkringen.

Konsekvenser för dem utanför huvudavtalet

Finansförbundet önskar att departementen gör en sammantagen och genomgripande konsekvensanalys av de tre föreslagna lagförslagen, Ds 2021:16, 2021:17 och 2021:18, i syfte är att visa hur föreslagna förändringar kommer att påverka medlemmarna i de fackförbund som står utanför huvudavtalet.

Ulrika Boëthius

Förbundsordförande Finansförbundet

Marie Löök Birgersson

Föredragande